

Szentháromság ünnepe után 11. vasárnap

► 2Sám 12,1–15a

„Te vagy az az ember!” – Amikor a kegyelem leleplez

A vasárnap jellege

Az előző vasárnap fordulatot jelentett a Szentháromság ünnepe utáni vasárnapok sorában, hiszen a soron következő vasárnapok üzenete elénk tárja a bennünk élő ó- és új ember egymásnak feszülését a mindennapi életben és ezeken keresztül az egyház fejlődését és isteni erőinek kibontakozását az élet legkülönbözőbb megnyilvánulásában. Jeruzsálem pusztulásának története megmutatja, milyen súlyos következményei vannak annak, ha elutasítjuk Isten kegyelmét. És éppen ez a tény az, amely mindannyiunkat szüntelen kegyeleméhségre kell indítsion. Mostani vasárnapunk Nátán példázatán keresztül világít rá Isten embert megigazító kegyelmére. Az evangélium (Lk 18,9–14) és az epistola (1Kor 15,1–10) pedig elénk tárja annak az igaz lelkiületnek az ismérveit, amely a feltámadt Krisztus új életet teremtő kegyelméből fakad. Mert csakis Krisztus büntörölő halálában és feltámadásában van életünk: *sola gratia, sola fide, solus Christus!* (JÁNOSSY 2008, 50–51. o.; HAFENSCHER 2010)

Amit a textusról tudni kell

Nem fürdőzünk a Sámuel második könyvéről írott kommentárok tengerében, éppen ezért jelen exegetikai megközelítés alapját az az egyet-

len, az EHE Könyvtárában fellelhető kommentár adja, amely Georg Hentschel tollából származik.

Nátán próféta fellépése Dáviddal szemben etikai-teológiai fordulópontként értelmezhető az udvari történetírásban. Az elbeszélés szerint Nátán példázata révén Dávid – öntudatlanul – önmaga felett mond ítéletet, ezzel mintegy morálisan leleplezve saját bűnösségét. Nátán kritikája olyan hagyományból eredhet, amely a prófétát a királyi hatalom félelem nélküli bírálójaként ábrázolta. A példázat háttere Dávid viszonya Betsabéhoz, Úriás feleségéhez, akit – miközben maga is több feleséggel bírt – házasságtöréssel és Úriás halála révén tett a magáévá. A történet hangsúlyozza, hogy a tettnek teológiai következménye van: noha Dávid nem halt meg idő előtt, ahogyan az 5Móz 22 alapján elvárható lett volna, a narratíva szerint ez bűnbánatának és az isteni megbocsátásnak köszönhető. A kard általi büntetés azonban nem maradt el: családját erőszak és gyilkosság sújtotta.

A történet újabb rétegeiben megjelenik a „négy-szeres megtorlás” (2Móz 21,37) utalása és az, hogy az Úr Dávid saját házából támaszt ellene ellenséget. A későbbi szerkesztői munka már a bűnbocsánat felteletét is korlátozza: a házasságtörésből született fiú halála elkerülhetlenné válik. A szöveg finom nyelvi módosításai (pl. „*megvetettél engem [az Urat]*” helyett „*az ellenségnek okot adottál a gyalázkodásra*”) arra utalnak, hogy a hagyomány szerette volna mérsékel-

ni Dávid felelősségét. A hangsúly azonban egyre inkább Dávid viselkedésének pszichológiai mélységeire helyeződik: gyásza különös és a kortárs normáktól eltérő, mintha elfogadná az isteni akarat visszavonhatatlanságát. A gyermek halála utáni normalizálódás, Salamon születése és a Jedídjá névadás már egy új teológiai szakaszba vezetik az elbeszélést, amelyben a bűn, a bűnhődés és a megváltás összefonódik.

A perikópa megértése

A bűn felismerése mindig Isten kegyelmi munkája. Nátán példázata (2Sám 12) nem pusztán elítél, hanem lehetőséget nyit a megtérésre. Az alázatos szív az, amely Isten igazsága előtt megállhat – erre tanít Jézus példázata is bennünket (Lk 18), ahol a vámszedő hazamegy megigazultan, míg az öngazult farizeus nem. Pál tanúsága (1Kor 15) pedig megerősíti, hogy Isten a legmélyebbről is felemelhet, hiszen nem a múltunk, hanem a Krisztusban kapott új élet határoz meg bennünket. A kegyelem nem olcsó, hanem formálóerő. Aki alázattal fogadja – erről szól a heti igénk (1Pt 5,5) –, azon Isten munkálkodik. Az igehirdetés fókuszja ezért nem pusztán a bűn leleplezése, hanem a kegyelem felragyogtatása. Az, hogy Isten az igazság kimondása után sem fordul el az embertől, hanem új kezdetet kínál. A bűnbánat útja mindig nyitva áll, és mindig a kegyelem kapuján át vezet.

Igehirdetési vázlat

Isten nem ítélkezik, hanem tükröt tart elénk. Alapigénk Dávid király életének egyik legsötétebb időszakát tárja elénk. Egy olyan bűn sorozatát, amelyben a kívánság, a házasságtörés, a manipuláció, majd egy férfi halála fonódik össze, mindezt egy olyan ember részéről, akiről azt olvassuk: Isten szíve szerint való férfi. Isten azonban nem mennydörgéssel, hanem egy történettel fordul Dávidhoz. A próféta, Nátán látszólag egy másik emberről szóló példázatot mond el neki. Egy gazdag ember elra-

bolja a szegény ember egyetlen bárányát, és amikor Dávid felháborodik, igazságot követel, akkor hangzik el a megrendítő mondat: „*Te vagy az az ember!*”

Ez a mondat nem vádirat, hanem tükör. Isten nem pusztán leleplez, hanem segít szembenézni azzal, amit nem akarunk látni. Mert a bűn nemcsak cselekedet, hanem önámítás is: megmagyarázzuk, elrejtjük, relativizáljuk. Isten pedig nem másokhoz mér bennünket, hanem az ő szentségéhez. És amikor igazán szembenézünk önmagunkkal, a kegyelem nem megszegyenít, hanem megtisztít.

A bűn felismerése nem emberi, hanem kegyelmi tett. Dávid királyt nem a törvény ismerete vitte bűnbánatra, nem is a lelkiismerete. A bűnével való szembesülés Nátán szava által jön el hozzá. Ez a szembesülés nem pusztán erkölcsi ráébredés, hanem a lelki megtérés kezdete. Mert a bűn igazi felismerése nem önmagunktól fakad. Az ember természetes reakciója ugyanis a védekezés, a tagadás vagy a magyarázkodás. Dávid azonban nem magyaráz. Nem mentegeti magát. Csak ennyit mond: „*Vétkeztem az Úr ellen!*” Ez a mondat nem egyszerű beismerés, hanem a bűn mélyéről fakadó hitvallás. És ebben rejlik a kegyelem mélysége. Isten nemcsak megbocsát, hanem lehetőséget ad arra, hogy meglássuk a bűnt, amit addig talán semmi bevetésünk. Ahol megszületik az őszinte bűnbánat, ott Isten már elkezdte helyreállító munkáját.

Isten kegyelme nem olcsó, de mindig elérhető

Mi történik Dávid bűnvallása után? Nátán nem azt mondja: „Látod, milyen méltatlan vagy!”, hanem ezt: „Az Úr is elvette bűnödöt, nem halsz meg.” Ez az a mondat, amely körül az evangélium egész tartalma forog: a bűn valóság, de a kegyelem is az. Nem a cselekedeteink, hanem Isten hűsége alapján. Isten kegyelme soha nem a bűn elfedése, hanem annak legyőzése. Ugyanakkor látnunk kell, a kegyelem nem olcsó. Dávidnak következményekkel kell szembenéznie – a bűn nyomot hagy az életén. De nem ez az utolsó szó. Isten nem veszi el tőle a királyi hivatást, nem utasítja

el végleg, hanem új utat nyit számára. Megszületik Salamon, aki az Úr kedveltje lesz. A kegyelem nem törli ki a múltat, de új jövőt ad. Ezért tudjuk, bármit tettünk, Krisztus keresztje nagyobb. A kegyelem nem olcsó, mert Jézus életébe került – de nekünk elérhető, szabadon, hittel elfogadható.

A bűnbánatból új kezdet születik

Dávid története nem zárul le a bűn felismerésével. Ahogy a Zsoltárokból is olvassuk: „*Tiszta szívet teremts bennem, ó Isten, és az erős lelket újítsd meg bennem!*” A bűnbánat nem a vég, hanem a kezdet. Új kapcsolat Isten és ember között. Dávid ezután nem tökéletes, de alázatos. A bűnbánatban a régi ember meghal, és helyet készít az újnak, Isten Lelkének. Amikor valaki szembenéz a bűnével, és elfogadja a kegyelmet, nemcsak felmentést kap, hanem új irányt is. A bűnbánat tehát nem pusztán érzelem, hanem életváltozás, amelyben Isten formál tovább bennünket.

Isten leleplez, hogy megmentsen

A keresztény hit nem erkölcsi rendszer, hanem evangélium: jó hír. És ez a jó hír nem azzal kezdődik, hogy „te jó vagy”, hanem azzal, hogy „te vagy az az ember”, akit Isten mégis szeret, akiért Jézus meghalt, akit Isten új életre hív. Nátán szava ezért evangéliumi, mert bár leleplez, de nem vádol. Az evangélium soha nem elnéző, de mindig kegyelmes. Pál apostol is erről tesz bizonyosságot: „*Isten kegyelméből vagyok, ami vagyok.*” A múlt nem határozza meg a jövőt, ha Isten kegyelme munkálkodik bennünk. És ez a kegyelem átfomál, új útra állít, szolgálatra indít. Mindenki számára, aki ma is őszintén kimondja: „Vétkeztem az Úr ellen”, megszólal az evangélium: „Az Úr elvette bűnödöt.” És ez az igazi szabadság: nem az, hogy nincs bűnünk, hanem az, hogy van Megváltónk.

További javaslatok az istentisztelethez

Zsoltár

Az 51. zsoltár Dávid bűnbánó imádsága. A prédikáció textusával párhuzamosan ez az ige mélyen megszólítja a gyülekezetet, előkészíti a bűnbánat és a

kegyelem témáját. Bevezető zsolttáráként akár közös, akár felelgető formában használható. Alkalmazható az igehirdetés előtt is egyfajta hangolódásként.

Imádság

Az igehirdetés után egy-két percnyi csend lehetőséget adhat arra, hogy a gyülekezet megéltse a „te vagy az az ember” megszólítás személyes vonatkozását. Az igehirdetés után válogathatunk az Evangélikus énekeskönyv imádságai közül, amelyeket közösen mondhatunk: *Bűnbánattal kiáltok* (683. o.), *Ne vétkeink szerrint* (702. o.); úrvacsorai alkalmon Luther imádságát mondhatjuk közösen: *Nem vagyok méltó* (705. o.)

Énekek

EÉ 456, 402, továbbá 370, 382, 423, 463

GYLK 626

ZÉ 38, 41, 45, 146, 147, 149

Illusztráció

VERS

Máthé Hunor: *Folt a szívemen*

Egy tenyérnyi folt van a szívem táján,
Sötétlik életem szürke ruháján.
Sugár hull rá a krisztusi szemből,
Attól ruhám kifehéreül egyből.
Kellemes most a szívemen a folt,
Ránézett, Kie örökké lesz
És örökké volt...

TÖRTÉNET

A tükör és a törés

Egy idős órásmester mesélte: „Egyszer egy fiatal ember hozott be egy régi zseborát. Apjától örökölte, de már nem járt. Kívülről szépnek tűnt, de belül a finom fogaskerekék elmozdultak, némelyik elgörbült. Amikor szétszedtem, a fiú megrémült: »Miért törte szét teljesen? Én csak egy kis igazítást akartam!« Azt feleltem: »Hogy újra pontos legyen,

belülről kell kezdenünk. Nem lehet csak kívül javítani azt, ami mélyen sérült.«” (Ismeretlen szerző)

Így van ez az emberi élettel is. Dávid is csak „egy kis igazítást” akart, amikor elhallgatta bűnét, de Isten Nátán prófétán keresztül mélyre nyúlt – egészen a szívéig. A vámszedő is csak annyit mondott: „*Légy irgalmas nekem, bűnösnek!*” Nem szépített. Nem magyarázott. És Isten éppen ezért kezdetett valami újat benne.

A mi életünk is sokszor kívülről rendezettnek látszik, belül mégis javításra szorulna. Isten azonban nem azért nyúl mélyre, hogy összetörjön, hanem hogy helyreállítson. Nem csak javítani akar – újjá szeretne teremteni. És ez a kegyelem csodája: mindig elér bennünket, amikor igazán készen állunk megnyílni neki.

Felhasznált és ajánlott irodalom

JÁNOSSY Lajos 2008. *Az egyházi év útmutatója*. 2., jav. kiad. Fraternitás, Veszprém.

HAFENSCHER Károly 2010. *Liturgia – A keresztény istentisztelet protestáns megközelítésben, ökumenikus szellemben*. Luther Kiadó – Liszt Ferenc Zene-művészeti Egyetem Egyházzene Tanszék, Budapest.

HENTSCHEL, Georg 1994. *2 Samuel. Kommentar zum Alten Testament mit der Einheitsübersetzung*. Echter Verlag, Würzburg.

NAGY Antalné KULCSÁR Erzsébet 1995. Sámuel második könyvének magyarázata. In: *A Szentírás magyarázata. Jubileumi kommentár*. Kálvin Kiadó, Budapest.

■ P. NAGY KRISZTINA